

בבא מציעא כ"ז

משנה

בפרשת השבת אבידה בתורה פרטה התורה "וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלֹתָ", אף שהייתה בכלל כל אלו, ולמה יצאה השמלה מהכלל? להקיש אליה ולומר, מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין³⁷¹, אף כל דבר שיש בו סימנין ויש לו תובעים חייב להכריז.

גמרא

אמר רבא, כונת המשנה במה שאמרה שהשמלה היתה בכלל כל אלו, שכבר נאמר בפסוק "כָּל אֲבֵדֹת אֲחִיךָ".

אם היה כתוב "שמלה" היינו אמר רבא, למה התורה כתבה בפרשת השבת אבדה, אומרים בעדים וסימנים בגופה שור "את שור אֲחִיךָ", חמור "וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחִמְרוֹ", שה "או את שיר", שלמה "וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלֹתָ"? אם היה כתוב שמלה, היינו אומרים שחייבים להחזיר אבדה כשמלה בעדים של גוף החפץ ובדבר שיש סימנים שבוף החפץ. אבל לא חמור בסימנים של אוקף ועדים של אוקף. וחמור נכתב, ללמד מהיתור שחייבים להחזיר גם חמור בסימנים של אוקף, ועדים³⁷² באוקף. והתורה כתבה שור לרבות את גיזת זנבו³⁷³, ושה לרבות את גיזותיו.

שואלת הגמרא, שיהיה כתוב שור לגיזת זנבו, ונדע בכל שכן את שיה לגיזותיו. אלא אמר רבא לרבי יהודה שמחייב בבור על נזקי כלים³⁷⁴, קשה מדוע צריך לכתוב את חמור של בור. ולדברי הכל קשה מדוע צריך לכתוב את שיה של אבדה³⁷⁵.

מכך ששנו סימנים אצל שמלה שה לא שואלת הגמרא, אולי הוא בא לרבות גללים? בא ללמד שסימנים דאורייתא ואומרת הגמרא, שהבעלים של הבהמה מפקיר את הגללים למי שטרח בה. שואלת הגמרא, אולי הכתוב בא לסימנים, ללמד שמחזירים אבדה בסימנים בלא עדים. שהרי הגמרא מסתפקת לקמן אם סימנים דאורייתא או סימנים דרבנן. והתורה כתבה את הכתוב המיותר בשה, ללמד

371 הגמרא במרובה אומרת שלומדים יאוש בגנבה מיאוש באבדה. ומנין לומדים יאוש באבדה?. ואומר התוס' שהדבר נלמד מכאן, מה שמלה מיוחדת שיש בה סימן והבעלים אינם מתיאשים אלא תובעים שיחזירו אותה בסימנים, אפ' אם סימנים לא דאורייתא ומחזירים בעדים. מפני שע"י הסימן ימצא עדים, וגם המוצא לא יראה אלא למי שיתן בה סימן. אבל בדבר שאין בו סימן הבעלים יתיאשו. ומה שאמר סימנים כדי נסבה מפני שאפ' אם היו אומרים שיש לה תובעין יודעים שהוא ע"י הסימנים. אבל בירושלמי ר"ל לומד יאוש מן התורה מהכתוב אשר תאבד ממנו מי שאבורה ממנו ומצויה אצל כל אדם יצתה זו. תוס'.

372 אם סימנים לאו דאורייתא. תוס'.

373 שחייב לגזוה בעתה אפילו שבשעה שגזוזה אין בה שווה פרוטה. תוס'.

374 אבל לחכמים לומדים שור ולא אדם חמור ולא כלים.

375 התוס' הקשו נאמר מילתא דאתא בק"ו טרח וכתב לה קרא. והר"י הכהן תירץ שכיון שנכתב שור לגיזת זנבו, גיזת שיה היא בכלל כל אבדת אחיך. תוס'.

שסימנים דאורייתא? אומרת הגמרא, שמכך שהתנא שנה את סימנים אצל שמלה, למדים מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין. אף כל דבר שיש בו סימנין ויש לו תובעים חייב להכריזו. נלמד שפשוט לתנא ששה לא בא ללמד שמחזירים אבדה בסימנים, אלא לדבר אחר, ואנחנו לא יודעים למה הוא בא.

תנו רבנן, מהכתוב "אֲשֶׁר תֵּאבֵד מִמֶּנּוּ" שנקראת אבדה, לומדים פרט לאבדה שאין בה שווה פרוטה³⁷⁶. רבי יהודה אומר, שלומדים ומהכתוב "וּמִצְאָתָהּ" שנקראת מציאה, פרט לאבדה שאין בה שווה פרוטה.

ואמר אביי, היוצא להלכה ממחלוקתם, היא משמעות דורשים כלומר מהיכן ממעטים אבדה שאין בה שווה פרוטה. ולמי שאומר שלומדים זאת מהכתוב "אֲשֶׁר תֵּאבֵד מִמֶּנּוּ", הכתוב "וּמִצְאָתָהּ" נלמד כרבנא³⁷⁷ שאמר "וּמִצְאָתָהּ" משמע שבאה לידו. אפילו שהאבדה באה לידך הנך חייב להחזיר רק את אבדת אחיך אבל אבדת עובד כוכבים מותרת. ולמי שלומד מהכתוב "וּמִצְאָתָהּ". הכתוב "אֲשֶׁר תֵּאבֵד מִמֶּנּוּ" נלמד כרבי יוחנן שאמר משם רבי שמעון בן יוחי, שלומדים מהכתוב "אֲשֶׁר תֵּאבֵד מִמֶּנּוּ וּמִצְאָתָהּ" מי שאבודה ממנו ומצויה אצל כל אדם, פרט לאבודה מכל אדם. ואגב הכתוב "מִמֶּנּוּ" נכתב "אֲשֶׁר תֵּאבֵד", שאבדה ששטפה נהר מותרת. ואת הלימוד של רבנא ילמדו מהאות וא"ו היתרה שבכתוב "וּמִצְאָתָהּ". והאחר ילמד את הלימוד של רבי יוחנן ממה שכתוב "מִמֶּנּוּ". והאחר לא משמע לו לדרוש את מהמלה "מִמֶּנּוּ".

רבא א' הנפק"מ בהזלה וחזרה והוקרה ית"ק חייב להחזיר ולר"י אינו חייב יהודה, היא בפרוטה שהזלה. אבדה שהיתה שווה בשעת האבדה פרוטה, ובשעת המציאה הזולה. שואלת הגמרא, הרי גם למי שלומד מ"ומצאתה" לומדים מ"אשר תאבד ממנו" שהאבדה צריכה להיות שווה פרוטה בשעת האבדה. אלא הנפקא מינה היא בפרוטה שהוקרה. שואלת הגמרא, הרי גם למי שלומד מ"אשר תאבד ממנו" לומדים מ"ומצאתה" שהאבדה צריכה להיות שווה פרוטה בשעת המציאה. אלא הנפקא מינה היא, בפרוטה שהזולה וחזרה והוקרה. לפי התנא קמא שלומד מ"אשר תאבד ממנו" כיון שהיא שווה פרוטה בשעת האבדה ובשעת המציאה חייב להחזירה. ולפי רבי יהודה שלומד מ"ומצאתה" צריך שיהיה בה שיעור מציאה משעת האבדה ועד שעת המציאה, ואינו חייב להחזירה.

הספק אם סימנים דאורייתא הגמרא הסתפקה האם 'סימנים דאורייתא', או 'סימנים או סימנים דרבנן' והנפקא מינה היא להחזיר גט אשה שאבד

376 מפני שהיינו א' שנתרבתה מ"כל אבדת אחיך". תוס'.
377 בהגהות הב"ח מגיה כרבנא שאמר.

לשליח קודם שנתנהו לאשה בסימנים. אם 'סימנים דאורייתא' מחזירים גט אשה בסימנים. ואם 'סימנים דרבנן', חכמים עשו תקנה שיחזירו אבדה בסימנים רק בממון, משום 'הפקר בית דין הפקר'. אבל לא עשו תקנה זו באיסור.

אם סימנים לאו דאורייתא הוא ומביאה הגמרא ראייה שסימנים דאורייתא ממה אסמכתא והתנא אמר סימנים בכדי ששנינו במשנה, אף השמלה היתה בכלל כל אלו, ולמה יצאת להקיש אליה ולומר מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנין ויש לה תובעין, אף כל דבר שיש בו סימנין ויש לו תובעים, חייב להכריזו. וראייה שלומדים מהכתוב שמדאורייתא מחזירים אבדה בסימנים. ודוחה הגמרא, שהתנא צריך לומר שלומדים מהכתוב "שלמה" שמחזירים אבדה שיש לה תובעים. והתנא אמר שלומדים מהכתוב שמחזירים אבדה שיש לה סימנים, שלא לצורך, כיון שסימנים דרבנן והפסוק הוא אסמכתא בלבד. ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו,³⁷⁸ חמור בסימני אוכף. ואומרת הגמרא שיש לשנות בעדי אוכף.

דרשהו אם הוא רמאי בעדים ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, שלומדים מהכתוב: "וְהָיָה עִמָּךְ עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ", וכי יעלה על דעתך שיתננו ללא שידרוש אותו? אלא דרשהו ובדקהו אם הוא רמאי. ולכאורה הכוונה שיבדוק וידרוש אם אינו רמאי, על ידי הסימנים³⁷⁹. ודוחה הגמרא, שידרשהו בעדים.

אין מעידין אלא על צורת הפנים והחותם ולא בסימן ארוך וגוף ולא בכלים שחוששים לשאלה ומביאה הגמרא ראייה שסימנים לאו דאורייתא. ממה ששנינו במסכת יבמות, אין מעידין אלא על צורת הפנים והחותם אף על פי שיש סימנים בגופו ובכליו. ודוחה הגמרא שבסימנים בגופו כמו שהוא ארוך וקצר, אינו סימן כיון שיש הרבה אנשים ארוכים וקצרים. ובסימנים בכליו שאינו סימן משום שחוששים שהבעל השאיל אותם לאדם אחר והוא המת. שואלת הגמרא, אם חוששים לשאלה, כיצד מחזירים חמור בסימני אוכף? עונה הגמרא שני תרוצים. או שאנשים לא שואלים אוכף מפני שהוא עלול לפצוע את החמור כשאינו מתאים לו. או שנאמר שסימן בכלי אינו סימן כשאמר שהם לבנים או אדומים, מפני שיש בגדים רבים בצבעים האלו.

שואלת הגמרא ממה ששנינו בברייתא, מצאו קשור בכיס, או בארנקי, או בטבעת, או שמצאו בין כליו כשר אפילו לזמן מרובה³⁸⁰. מדוע לא נחשוש לשאלה³⁸¹? מבארת הגמרא, שאנשים אינם משאילים כיס או ארנק מפני שיש

378 היא ברייתא. תוס'.

379 התוס' מקשה שבמשנה לקמן לומדים מכאן שלא יחזיר לרמאי אפ' בסימנים. וי"ל שהיא אסמכתא. תוס'.

380 ויחזיר לשליח או לבעל ששואל אותו בסימני הכיס. תוס'.

381 התוס' הקשו מדוע לא הביאו מכאן ראייה שסימנים דאורייתא והגמרא ביבמות שואלת מכאן ראייה שסימנים

שעושים נִיחוש, אומרים שאדם שמשאיל את הארנק שלו הוא סימן רע³⁸². ואינם משאילים טבעת מחשש שיזייפו את חתימתם בחותם שבה.

אין מעידין על השומא אלעזר בן מהבאי אומר ולכאורה יש בדבר מחלוקת תנאים. מעידין ולכאור' נח' אם סימנים דאורי'

השומא, ואלעזר בן מהבאי אומר מעידין על השומא. התנא קמא סובר סימנים לאו דאורייתא, ולא סומכים על סימנים דרבנן באיסור אשת איש. ואלעזר בן מהבאי סובר סימנים דאורייתא. ואמר רבא, לדברי הכל סימנים דאורייתא. התנא קמא סובר ששומא מצויה בבן גילו, שנולד בשעה ובמזל אחד עם הבעל. ואלעזר בן מהבאי סובר שאין שומא מצויה בבן גילו. ושומא היא סימן מובהק שאפשר להתיר אשת איש על פיו. או שנתרץ, שלכולם שומא אינה מצויה בבן גילו. התנא קמא סובר שסימנים עשויים להשתנות לאחר מיתה, ואלעזר בן מהבאי סובר שסימנים אינם עשויים להשתנות לאחר מיתה. או שנאמר, שלדברי הכל שומא אינה עשויה להשתנות לאחר מיתה וסימנים דרבנן. התנא קמא סובר ששומא אינה סימן מובהק, ואלעזר בן מהבאי סובר ששומא היא סימן מובהק ואפשר לסמוך עליה אפילו אם סימנים דרבנן.

אם סימנים לא דאורייתא עשו רבא אמר, אם תמצא לומר סימנים לא דאורייתא, מדוע תקנה לא מפני שנוח למוצא חכמים עשו תקנה שמחזירים אבדה בסימנים? מפני שטוב למוצא להחזירה, כדי שגם לו יחזירו את אבדתו. שאל אותו רב ספרא, וכי אדם עושה טובה בממון שאינו שלו, האם משום שנוח למוצא הוא מחזיר את האבדה למי שיתן סימן, אם הבעלים האמיתי אינו רוצה? אלא נוח לבעל האבדה שיתן את הסימנים ויקבל אותה, מפני שאין לו עדים שהיא שלו, והוא אומר בלבו שאחרים אינם יודעים את הסימנים המובהקים של האבדה, והוא בעליה שיודע ומכיר אותם הוא שיתן סימן מובהק³⁸³ ויקבל אותה.

שואלת הגמרא ממה ששנינו במשנה, רשב"ג אומר אחד הלווה משלשה יחזיר ללווה, שלשה שלוו מן האחד יחזיר למלוה. האם נוח ללווה שיחזירו את השטר למלוה? ואמרת הגמרא, ששם לא מתחשבים במה שנוח ללווה, מפני שישנה סברא שאומרת שהשטר נפל מהמלוה ולא מהלווה. מפני שאם הוא של הלווה מה עשו אצלו השטרות של הלווים האחרים.

דאורייתא. וי"ל שאפשר להעמיד כשזה שאבדו מכיר את הכיס בטביעות עין. וכיון שמצאו בעצמו נאמן וכן היה אפשר לדחות ביבמות. תוס'.

382 ובכל דבר שהוא משום רפואה אין איסור לא תנחשו. תוס'.

383 לא סימן מובהק ממש. אלא סימן מובהק יותר מהסימן של חברו. תוס'.